Η Πεντηκοστή (Θεοφάνης ο Κρης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 2 Ιουνίου, 2023

Η Πεντηκοστή δεν είναι μια απλή συνέπεια ή συνέχεια της Ενσαρκώσεως. Η Πεντηκοστή έχει όλη την αξία της καθ' εαυτή, **είναι η δεύτερη πράξη του Πατρός: Ο Πατήρ αποστέλλει τον Υιό και τώρα αποστέλλει το Άγιο Πνεύμα**. Η τέλεια αποστολή του, **ο Χριστός επανέρχεται προς τον Πατέρα για να κατέλθει τώρα το Άγιο Πνεύμα ως Πρόσωπο**. **Η Πεντηκοστή εμφανίζεται έτσι ως το έσχατο τέλος της τριαδικής οικονομίας της σωτηρίας**. Κατά τους Πατέρες ο Χριστός είναι ο μεγάλος Πρόδρομος του Αγίου Πνεύματος.

Ο **Μέγας Αθανάσιος** λέγει: "*ο Λόγος έγινε σάρκα... ίνα οι άνθρωποι ενωθέντες πνευματικά, γίνουν ένα Πνεύμα*". Επίσης κατά τον **άγιο Συμεών**: "***Αυτός ήταν ο σκοπός και ο προορισμός κάθε έργου της σωτηρίας μας από το Χριστό, να πάρουν δηλαδή οι πιστοί το Άγιο Πνεύμα***".

Δοσμένο στον άνθρωπο κατά τη θεία εμφύσηση, τη στιγμή της δημιουργίας, το Άγιο Πνεύμα του αποδίδεται πάλι την ημέρα της Πεντηκοστής και του γίνεται πιο εσωτερικό, πιο οικείο από αυτόν του ίδιο. "*Πυρ ήλθα να βάλω στη γη*" (Λουκ. 12, 49), **αυτή η φωτιά είναι το Άγιο Πνεύμα**.

Κάτω από την εικόνα των πυρίνων γλωσσών, η θεία ενέργεια θεοποιεί, εισέρχεται και αγκαλιάζει με την αλήθειά της τη φύση. Εάν ο Χριστός ανακεφαλαιώνει και ολοκληρώνει την ανθρώπινη φύση στην ενότητα του σώματός του, το Άγιο Πνεύμα,

αντίθετα, αναφέρεται στη προσωπική αρχή της φύσεως, στα ανθρώπινα πρόσωπα, και κάνει κάθε ένα χαρισματικό. Όπως λέγει ο **Άγιος Κύριλλος Αλεξανδρείας**, έχουμε συγχωνευθεί σε ένα μόνο Σώμα, αλλά διαιρεθεί σε προσωπικότητες.

Η επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος προηγείται και αναγγέλλεται από την εορτή της Αγίας Τριάδος. Από την αποκάλυψη της ουράνιας Εκκλησίας των τριών θείων Προσώπων, **το Πνεύμα οδηγεί στη σύσταση της επίγειας εικόνας του: την Εκκλησία των ανθρώπων**. Την Κυριακή της Πεντηκοστής, η εικόνα της Τριάδος προσφέρεται στη θεωρία των πιστών σαν ένας θείος καθρέπτης, όπου**οι άνθρωποι διαβάζουν τη μυστηριώδη αλήθεια της ίδιας τους της υπάρξεως**. Τώρα μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα τη σύνθεση της εικόνας. Δεν είναι καθόλου μια απλή εικονογραφία του κειμένου των Πράξεων (2,3). Δείχνει το Κολλέγιο των δώδεκα αποστόλων, το μυστηριώδες πλήρωμα που αντικαθιστά τις δώδεκα φυλές του Ισραήλ.

Βλέπουμε τους αποστόλους καθισμένους, σχηματίζοντας δυο ομάδες, η μια απέναντι στην άλλη, πάνω σε πεταλόμορφο έδρανο με πλάτη και υποπόδιο, έχοντας επικεφαλής τον Πέτρο και τον Παύλο. Οι τέσσερις ευαγγελιστές και ο Παύλος κρατούν κλειστούς κώδικες ενώ ο Πέτρος και οι λοιποί απόστολοι κλειστά ειλητάρια. Η παρουσία τους έχει την ευγλωττία του συμβόλου που περιλαμβάνει όλο το σώμα της Εκκλησίας. Γι’ αυτό η Παρθένος απουσιάζει. Ήταν παρούσα στην εικόνα της Αναλήψεως, που έπαιρνε από πάνω την τυπική ευλογία του Χριστού και την υπόσχεσή, του της επικλήσεως – Πεντηκοστής.

Όλοι βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο, σε μια κλίμακα όμοιου μεγέθους, που είναι η ισοτιμία τους. Ο Πέτρος και ο Παύλος αφήνουν μια κενή θέση μεταξύ τους. Εδώ ο Χριστός είναι αόρατος, αλλά αυτός που είναι το Κεφάλι είναι πάντοτε παρών, είναι αυτός που κυβερνά και κατευθύνει την Εκκλησία. Η εικόνα δείχνει μια ανοικτή σύνθεση και τοποθετεί το γεγονός σε μια πλατειά, ψηλή σκηνή, "υπερώο" του οποίου ο απεριόριστος εκκλησιαστικός χώρος εξουσιάζει τον κόσμο. Είναι ανοικτό από πάνω, είναι σαν να ελκύεται προς τον ουρανό, προς την πατρική Πηγή, απ’ όπου αναχωρούν οι πύρινες γλώσσες, οι τριαδικές ενέργειες συγκεντρωμένες στο Άγιο Πνεύμα.

Ανοίγει επίσης και προς τα κάτω, σε μια μαύρη αψίδα, όπου βασανίζεται ένας φυλακισμένος, ντυμένος σαν βασιλιάς! Αλλού η αψίδα είναι κλεισμένη με ένα κιγκλίδωμα φυλακής, που υπογραμμίζει μια κατάσταση αιχμαλωσίας. Η επιγραφή γύρω από το κεφάλι του φυλακισμένου εξηγεί ότι είναι ο Κόσμος προσωποποιημένος, το αιχμάλωτο σύμπαν του Πρίγκηπα αυτού του κόσμου. Το σκοτάδι που τον περιβάλλει, εικονίζει "τα σκότη και τη σκιά του θανάτου" είναι ο καθολικευμένος άδης απ’ όπου ο μη βαπτισμένος κόσμος αποχωρεί και στο μέρος του το πιο φωτεινό, επιθυμεί επίσης το αποστολικό φως του Ευαγγελίου. Τείνει τα χέρια του για να πάρει

αυτός επίσης τη χάρη και τα δώδεκα ειλητάρια που κρατεί με σεβασμό πάνω σε ένα ύφασμα, συμβολίζουν το κήρυγμα των δώδεκα αποστόλων, αποστολική ιεραποστολή της Εκκλησίας και παγκόσμια υπόσχεση της σωτηρίας.

Είναι **η αντίθεση των δυο αυτών κόσμων που συνυπάρχουν, πάνω η "καινή γη", ο ιδεώδης Κόσμος, πυρπολημένος από το θείο πυρ και κάτω ο φυλακισμένος, ο απελπισμένος Κόσμος που τείνει χέρι προς το Χριστό, από τον οποίο δεν θα μείνει ποτέ άδειο**. Οι απόστολοι είναι ταυτόχρονα ίδιοι και οι άλλοι: στην ανθρώπινη φύση ενώνεται μια πύρινη γλώσσα. Εντελώς φυσικά, την Κυριακή που ακολουθεί την Πεντηκοστή και κλείνει το χρόνο της, η Εκκλησία γιορτάζει την εορτή των Αγίων Πάντων, την εορτή όλων των αγίων, γνωστών και αγνώστων. Είναι η εορτή αυτής της ουσίας της Εκκλησίας, της αγιότητος, η εορτή των πυρίνων γλωσσών της Πεντηκοστής. Η Εκκλησία γεμάτη από την Αγία Τριάδα, συμπληρώνεται στην Εκκλησία που είναι γεμάτη από αγίους.

(Από το βιβλίο: «Η τέχνη της Εικόνας», εκδόσεις Π. ΠΟΥΡΝΑΡΑ)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΣΩΜΑΤΩΝ ΠΕΤΡΑΚΗ*)*